

Таким чином, важливість гнучкого та інтегрованого підходу до управлінської діяльності, враховуючи її складність і необхідність адаптації до змінних умов та викликів, важко переоцінити.

Список використаних джерел:

1. Школяр С., Шпильовий В. Формування в майбутніх менеджерів здатності до управління інноваційними проєктами. Витоки педагогічної майстерності: журнал / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2022 Випуск 30. (Серія «Педагогічні науки») С.184-191. <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2022.30.270679>
2. Школяр С. П., Шпильовий В. Д. Інтеграція ключових стратегічних моделей до контексту управління освітою. Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка : збірник тез доповідей IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 22–23 лютого 2024 року). Полтава : ФКУЕП ПДАУ, 2024. С. 140–142. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/23133>
3. Гриньова М. В., Школяр С. П. Деякі важелі мотивації інноваційної діяльності як елементи моделі розвитку закладу освіти. Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка : збірник тез доповідей IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 22–23 лютого 2024 року). Полтава : ФКУЕП ПДАУ, 2024. С. 33–38. URI: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/23131>
4. P2M: A Guidebook of Program & Project Management for Enterprise Innovation. Third Edition. *Project Management Association of Japan (PMAJ)*. June 2017. 427 p.

ДО ПИТАННЯ ПРО АКТУАЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ А. МАКАРЕНКА

*Штена О.О., Коваленко С.В.
Полтава, Україна*

Не залишає жодних сумнівів той факт, що педагогічна спадщина А.С. Макаренка залишається актуальною і на початку ХХІ століття. Так, великого значення педагог надавав проблемам сім'ї і школи, вихованню дітей усім'ї. «Книга для батьків», лекції по радіо про виховання дітей у сім'ї, опубліковані окремою працею «Лекції про виховання дітей» (1940 р.) стали наче своєрідним підручником сімейного виховання.

Сам автор наголошував, що виховання є процес соціальний в широкому розумінні цього слова. Дитину виховує (добре чи зле) будь-яке її оточення – природа, середовище, явища, речі, але насамперед люди. А тому на першому місці у батьків та педагогів і необхідною умовою правильного виховання дітей у сім'ї повинна бути «повна сім'я» як виховний колектив: гарні взаємини міжбатьком і матір'ю, приклад в усьому батьків для дітей, правильні взаємини між батьками та дітьми, чіткий та строгий режим життя і правильно організована трудова діяльність членів сім'ї [1, с. 80].

А. Макаренко надавав великого значення у вихованні дітей розумному батьківському авторитетові. Великий педагог гостро критикував його фальшиві типи: «авторитет придушення» – коли батьки б'ють і залякують дітей;

«авторитет віддалі» – коли між дітьми і батьками немає нічого спільного; «авторитет чванства» – коли батьки вихваляють себе і недооцінюють інших людей; «авторитет педантизму» – коли батьки-бюрократи і формалісти все забороняють дітям; «авторитет резонерства» – коли батьки надокучають дітям частими і зайвими повчаннями; «авторитет любові» – коли батьки надмірно задобрюють дітей; «авторитет дружби» – коли між батьками та дітьми існує панібратство; «авторитет підкупу» – коли слухняність дітей купується подарунками й обіцянками батьків. Вказані типи «батьківського авторитету» він називав негідними, аморальними, шкідливими, але вони є актуальними для батьківської поведінки й сьогодні.

Наш видатний земляк стверджував, що справжній батьківський авторитет повинен мати в своїй основі: здорову сім'ю, громадський обов'язок і честь батьків, їх трудову діяльність, усвідомлення батьками своїх обов'язків, правильне розуміння любові до дітей, а сім'я і школа мають відповідати перед Батьківщиною за виховання дітей і молоді, їм повинна допомагати вся громадськість. Жодна зайнятість «великих і малих» батьків не може звільнити їх від обов'язку виховання своїх дітей, тим більше, підкреслював А. Макаренко, що для виховання потрібний не великий час, а розумне використання малого часу [1, с. 80].

У своїй науково-теоретичній і практичній педагогічній діяльності він повсякчас бачив подвійний об'єкт: «суспільство і особистість». Для нього проблема взаємовідносин суспільства і людини була завжди основною. Державу, нову сім'ю, первинний колектив він розглядав, як сплав, як єдину виховну силу [12, с. 8].

На початку третього тисячоліття, в час глобальної економічної кризи, коли яскраво прогресує світове емігранство зі слабших в економічно сильніші країни, з метою заробити кошти на прожиття своєї сім'ї, проте більшість «заробітчанин» втрачають сімейне щастя і при живих батьках, діти стають «сиротами» та «групою ризику». Гроші в цих дітей є, а батьків –нема.

На економічні проблеми сьогодення і трудову міграцію батьків своєрідно дивився і А. Макаренко, що теж жив у час світової економічної кризи: «Іноді кажуть, що важко виховувати дітей, коли немає матеріальної забезпеченості. Я не скажу, щоб у сім'ях зі скромним матеріальним достатком було гірше виховання, ніж у багатих. Процент браку у вихованні дітей в тих і тих сім'ях приблизно однаковий. Все це залежить від піклування і систематичного виховання батьків. Треба дітей у школі так виховувати, щоб вони вносили в сім'ю якийсь додатковий здоровий струмінь, не те, щоб перевиховувати сім'ю, а щоб... (діти) йшли в сім'ю як представники державної школи і несли ці ідеї в життя» [2, с. 237].

На сьогодні досвід Антона Семеновича в змозі втілювати в життя справді творчо працюючий вчитель, який виступає не лише «джерелом знань», а й великим майстром-вихователем, що власним життєвим прикладом, своєю громадською позицією і переконаннями впливає на свідомість і поведінку своїх вихованців. Аналогічно й управлінський досвід видатного педагога викладач може і повинен реалізувати і в сучасних умовах. Розглядати постать

Антон Макаренка або як лише педагога, або ізольовано як організатора-управлінця є великою помилкою. Суто педагогічна результативність його інновацій є, безперечно, продуктом авторського освітнього менеджменту, і водночас, управлінські проєкти та прагнення А. Макаренка виступають закономірним результатом його педагогічної творчості.

Список використаних джерел:

1. Випасняк А. Педагогічна спадщина А.С. Макаренка: виклики сучасності та актуальність у соціокультурній сфері суспільства. *Витоки педагогічної майстерності*. 2013. Випуск 11. С. 80-85.
2. Макаренко А. С. Твори: в 7 т. К.: Радянська школа, 1954. Т. 3. 378 с.
3. Степаненко М., Бойко А. Педагогічна концепція А.С. Макаренка і сучасність (до 125-ї річниці від дня народження). *Освіта*. 2012. 17 жовтня С. 8–9.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

*Ян Хаює, Жданова-Неділько О.Г.
Полтава, Україна*

У професії менеджера важливе значення має комунікативна компетентність, тобто вміння в процесі спілкування встановлювати контакт, активно взаємодіяти, та одержувати зворотний зв'язок, у якому виділяють декілька типів. Зокрема, Ж. Крисько виокремлює:

- «оціночний зворотний зв'язок – виникає, коли ми обговорюємо свою думку та викладаємо позицію з даної теми;
- позитивний зворотний зв'язок – використовується для підтримання контакту з одержувачем та для підтвердження його схвалення в даному випадку;
- негативний зворотний зв'язок – допомагає виправити всілякі неясності та помилки відправника;
- зворотній зв'язок з позиції ввічливості – в даному випадку одержувачем не озвучуються конкретні думки, щодо отриманих повідомлень, але він виявляє зацікавленість та схвалення, щодо повідомлень партнера» [1].

Кваліфікований менеджер завжди точно сприймає реакцію людей на його слова і, що особливо важливо, прислухається до того, що вони кажуть у відповідь; знає, як вибирати найбільш підходящі інформаційні засоби або канали комунікацій; розуміє, що форма комунікації впливає на характер повідомлення, яке має бути передане, і все це повинно відпрацьовуватися ще в період навчання, коли поруч знаходяться викладачі та товариші по групі, вже достатньо компетентні, аби висловлювати продуктивні судження про роботу товариша.

Отже, добре відпрацьовані комунікативні навички необхідні для того, щоб правильно розуміти інших людей і ефективно взаємодіяти з ними, в тому